

TL 2029 Türk Kültürü Araştırmaları

Örnek Sınav

1. Toponim, politonim, etnonim olgularını karşılaştırmalı olarak açıklayınız. (25 Puan).

Etnonim konusu üzerinde ayrıntılı bir şekilde duran Bromley, *toponim* ve *politonim* gibi olgulardan etnonim'i ayırırken kuşaklar boyunca sürdürülebilirlik koşulunun belirleyiciliğinin altını çizmiştir.

Etnonimin tersine *toponim* ve *politonim*'in kullanımının kısa süreli olması ve bu olguları oluşturan şartların ortadan kalkması ile grup tarafından kısa süre içerisinde kullanımlarının bırakılacağını belirtmiştir. Vermiş olduğu örneklerde Sibiryada yaşayan Ruslar için kullanılan *Sibiryak toponim*'ini göstermektedir. Sibiryada yaşayan Rusların batı Rusya'ya yerleşmeleri ile kendilerini sadece Rus olarak tanımlayarak *Sibiryak* ismini kullanmaktan vazgeçmektedirler. Benzer şekilde, Bromley *politonim*'lerinde siyasi yapının değişimi ile değişebileceğini ifade etmektedir.

Diğer taraftan kuşaklar içerisinde devamlılık sağlayan *politonim*'lerin de etnonime dönüşebileceklerine dikkat çekmektedir.

2. "Biz" ve "Onlar" karşıtlığı içerisinde etnonim ve etnos olgusunun yerini tartışınız.

İnsanları bir etnonim altında ne birleştiriyor sorusu ise Bromley'in etnos olgusunu açıklarken sorduğu bir başka sorudur. Bromley'in bu soruya vermiş olduğu ilk cevap ise "biz ve onlar" zıtlığı üzerinden grubun kendini ve diğer grubu tanımlaması olarak verilmiştir.

Gruplar arasında kurulan bu karşıtlık ilişkisinin belirleyicisi ise gruba ait olan objektif özelliklerdir. Diğer bir deyişle adlandırma, gruba özel olan bu objektif (kültür, dil, psikoloji) niteliklerin bir isim çerçevesinde tanımlanmasıdır. Bunun dışında önemli olan bir başka husus da gruba özgü objektif özelliklerin yaratmış olduğu ve gruba kendini diğer gruplardan ayırırken kendi özgünlüğünün farkını kazandıran etnik bilinç (etnikoskoye samosoznaniye) tir.

3. Ethnikos ve Etnososyal Organizm (ESO) olguları arasında fark nedir? (25 Puan)

Bromley etnos olgusunu açıklarken iki tanımdan yararlanmıştı. Bunlardan ilki *ethnikos* dur. Bromley *ethnikos* terim ile etnos'un kısa tanımını yapmaktadır. Bu tanımlamaya göre *ethnikos*: Tarihsel olarak belirli bir toprak parçasında oluşmuş belirli bir kültüre, dile, psikolojiye ve bilince sahip istikrarlı bir şekilde nesilden nesle devamlılık sağlayan insanlar topluluğu olup bu özelliği ile diğer tüm benzer yapılardan ayrılırken aynı zamanda belirli bir isim (etnonim) ile adlandırılan olgudur. Bu noktada etnik bilinç objektif özelliklerden türemiş ikincil bir olgu olarak görülmektedir.

Diğer taraftan daha geniş bir tanımlama olan ikinci tanımlama ise *etno-sosyal organizma (ESO)* terimidir. Bu terim ile etnik sistemin geçirmiş olduğu tarihsel evreler içerisindeki farklı sosyal ve ekonomik formlarının açıklanması amaçlanmıştır. *ESO* 'dan kasıt *ethnikos*'un politik bir idare içerisinde olmasıdır. Tarih boyunca farklı sosyal ve ekonomik aşamalarda

yaşayan etnos'lar ilkel çağlarda kabile, köle toplumlarında ve feodal çağda halk (narod), kapitalist dönemde millet (natsion) ve sosyalizm içerisinde sosyalist millet (sosyalist-natsiya) olmak üzere farklı tarihsel periyotlarda ve formlarda var olmuşlardır.

Bromley, *ethnikos* ve *ESO* arasındaki ayrımı yaparken Ukrayna etnosu örneğinden yararlanmıştır. Bu ayrıma göre Ukrayna'da yaşayan Ukraynalılar *ESO* olarak tanımlanırken, Kanada'ya göç etmiş Ukraynalılar ise *ethnikos* olarak tanımlanmaktadır.

4. Tarihin tüm dönemlerindeki etnogenez süreçler tek bir metot ile açıklanabilir mi? (25 Puan)

Etnos kavramı ele alınırken aynı zamanda farklı tarihsel dönemlere özgü etnik topluluklar ve bu toplulukların etnogenez süreçlerinin incelenmesi farklı açılardan ele alınmıştır.

Bu açıdan bakıldığında etnoloji bilimi etnogenez olgusunu farklı tarihi dönemlere göre farklı evrelere ayırmaktadır. Bu evreler sırası ile üç farklı dönemde ele alınabilir. Bunlar:

Paleo-etnogenez: farklı taksonomik seviyelerde etnik grup oluşumu. Etno-linguistic, meta-toplum ve ilkel toplulukların oluşumunu inceler. **Mezoetnogenez:** sınıfsız toplumlardan erken sınıflı toplumlara geçiş süreci içerisinde ortaya çıkan halklaşma süreci ve bu dönemde birbiri ile karışan gruplar (*substrat* (yerli) ve *superstat* (gelen)) arasındaki ilişkilere ışık tutmaktadır.

Neogenez: sınıflı toplumlarda görülen etnogenez süreçlerini incelemektedir.